

Folkpensionären
April 1966

Gösta Henriksson:

Prag är sedan många seklar tillbaka en betydande lärdomsstad. Här en bild av det tjeckiska universitetet.

Ett minne från Tjeckoslovakien

Jag sitter i skymningen och ser på en liten tavla på väggen i mitt hem. Det är ett böhmiskt landskap med böljande sädesfält inramade av mörk furuskog. Detta är Smetanas och Dvořaks hemland, som de skildrat i sina tonddikter och böhmiska danser. Ur minnen stiger fram, när jag ser på den där tavlan, är det särskilt en episod som står klar och oförglömlig.

Det hände under ett besök i Tjeckoslovakien några år innan kriget. Vi var några vänner — två tjecker, två svenskar och en engelsman — som en tid hade korresponderat med varandra på esperanto och efter inbjudan av en av de tjeckiska vännerna nu tillbringade ett par veckors ferie tillsammans i hans hem, en lantgård i en tjeckisk by i nordöstra Böhmen. Vi var alltså representanter för tre nationer. Ingen av oss kände till den andres nationella språk. Vi var uteslutande hänvisade

till det internationella språket — esperanto. Och det duger utmärkt.

Med järnväg och till fots hade vi gjort dagliga utflykter och strövat igenom några av Böhmens vackraste och minnesrikaste trakter. Vår värd var en god ciceron, och vi fick veta allt av värde om de sevärdheter vi besåg.

Efter ett besök vid slottet Karlstein — de böhmiska slottens pärla — kom vi på aftonen till den lilla staden Beroun, vid floden Berounka, där vi skulle övernatta i ett vandrarhem i en folkskola. En hel skolsal disponerade vi själva, och priset pr bädd var endast några ören.

Sedan vi installerat oss och vilat en stund, gick vi ut för att se på stan. Dessförinnan hade vaktmästaren meddelat oss, att vi måste vara tillbaka

Forts. på sidan 31

Ett minne...

Forts. från sidan 6

innan kl 21, ty då skulle porten till skolan låsas.

"Finns det någon esperanto-delegat här?" frågade en av kamraterna, under det vi gick språkande. Vi ville förvissa oss om detta och tog fram den matrikel, som det Internationella Esperanto-Förbundet årligen ger ut och som innehåller namn och adresser på delegater all världen över. Jo, verkligen! Även denna lilla stad hade en delegat. Det var en lärare, herr Antonin Raz. "Ska vi hälsa på honom?" frågade någon. "Ja, varför inte!"

Vi gick dit och radade upp oss i trappan framför dörren till herr Raz's

bostad, medan en av tjeckerna ringde på. En man på 35—40 år, med ett vänligt ansikte och livliga ögon, öppnade för oss. Det var han själv. Den av tjeckerna, som stod först i raden, presenterade oss och bad om ursäkt, för att vi så där oväntat kom på besök.

Men herr Raz strålade som en sol. "Två svenskar och en engelsman! Sådana långväga gäster får man sannerligen inte varje dag i Beroun!" Han välkomnade oss på det allra hjärtligaste, bad oss stiga in och ropade på sin hustru. Och när han invigt henne i överraskningen, välkomnade även hon oss på esperanto. En liten söt 5-års flicka — linhårig som en svensk flicka — uppenbarade sig också. Hon neg och hälsade goddag på samma språk. Vi såg på varandra och undrade. Hade vi stigit rätt in i våra drömmars land?

Man bjöd oss till bords och satte för oss av det tjeckiska bordets specialiteter, trots att vi försäkrade, att vi inte hade kommit för att få något som helst materiellt. Det hjälpte inte. Den tjeckiska gästfriheten och den tjeckiska regeln, att en gäst inte får säga nej, tvingade oss att hålla till godo.

Vi förstod, vilken stor glädje för denna familj vårt oväntade besök hade blivit. För dem var det som om vi förde med oss en fläkt från den stora vida världen in i deras hem i den lilla landsortsstaden, som låg helt vid sidan av de stora allfarvägarna.

Men plötsligt, mitt i glädjen, kom vi att tänka på, att vi måste vara tillbaka i skolan innan kl. 21 och ville bryta upp. Det var hög tid, om vi skulle hinna. Vi förklarade vår brådska, men herr Raz svarade leende: "Sitt bara lugnt kvar. Jag är tillför-

ordnad överlärare just i den skolan, och vaktmästaren det är min underordnade." Denna förklaring både lugnade och glädde oss. Vi stannade länge, ty i detta hem kände vi en obeskrivlig hemkänsla.

Då vi vid midnatt måste slita oss därifrån, följde herr Raz oss till skolan. Han hade dessförinnan lovat att delta i den följande dagens utflykt till den närbelägna borgen Kirvoklat, de forna böhmiska kungarnas jakt-slott.

Vår nyförvärvade vän bankade på porten till skolan. Efter en lång väntan hördes äntligen ett vredgat mummel innanför porten, och en man, klädd i nattskjorta och nattmössa, öppnade porten försiktigt på glänt, förmodligen för att börja en liten straffpredikan för oss. Men just i samma ögonblick fick han syn på sin överordnade, och den största förvåning avspeglade sig i hans sömniga ansikte. Han bugade sig artigt och försökte visa ett litet men dock leende. Det var svårt för oss vara allvarliga i denna komiska situation. Herr Raz talade med vaktmästaren. Förmodligen förklarade han, att vi hade varit hans gäster under aftonens lopp, och att det var han, som var skulden till vår försening.

Med ett hjärtligt "på återseende" lämnade vi vår värd för att uppsöka våra visserligen något hårda, men ändå ack så goda, och framför allt billiga bäddar. Trötta efter dagens strövtåg och aftonens upplevelser somnade vi snart in. Men dessförinnan kunde jag för min del inte låta bli att tänka på, att det ändå fanns människor som tvivlade på, ja till och med förnekade, att esperanto skulle duga som mellanfolkligt hjälpspråk.